

Rijksoverheid

Toezicht op productie en gebruik van chemische stoffen in 2016

Colofon

Auteurs Samenwerkingsverband Handhaving REACH en CLP

Inspectie Leefomgeving en Transport
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Contactadres *Postbus.HandhavingREACHenEU-GHS@ilent.nl*

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1. Regelgeving chemische stoffen en het toezicht daarop	7
2. Toezichtacties in 2016	9
3. Resultaten in 2016	12
4. Handhavend optreden in 2016	19
5. Overige activiteiten in 2016	20
6. Samenvatting en conclusies	22
7. Relevante websites	24
Bijlage	25

Inleiding

Chemische stoffen zijn onmisbaar in de maatschappij: we bestaan als mens uit chemische stoffen en we hebben ze nodig in ons dagelijks leven. Dankzij chemische stoffen beschikken we over warmte en elektriciteit, kunnen we producten en kleding kopen en hebben we overal toegang tot telecommunicatie, media en muziek. Ook leveren deze stoffen, via handel en werkgelegenheid, een essentiële bijdrage aan het economisch en sociaal welzijn van de burger.

Een groot aantal chemische stoffen hebben gevaarlijke eigenschappen, die bijvoorbeeld kunnen leiden tot huidirritatie, brand of kanker. Om deze risico's te beteugelen zijn er verschillende Europese verordeningen opgesteld. De meest omvattende zijn REACH en CLP.

Verschillende instanties houden toezicht op de naleving van de REACH- en CLP-verordening. Drie van hen werken samen in het Samenwerkingsverband Handhaving REACH en CLP. Dit zijn de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Inspectie SZW). In dit document doen zij verslag van de toezichtacties die zij in 2016 hebben uitgevoerd in het kader van REACH en CLP.

Leeswijzer

U vindt in dit jaarverslag allereerst enige achtergrondinformatie over de verordeningen, de bedrijven die hieronder vallen en de instanties die het toezicht uitvoeren. Vervolgens leest u in hoofdstuk 3 hoeveel toezichtacties er in 2016 zijn verricht en waar deze acties op gericht waren. In hoofdstuk 4 beschrijven we de resultaten van deze toezichtacties, waarna we in hoofdstuk 5 kort ingaan op de handhavingsactiviteiten van de inspectiediensten. We besluiten het jaarverslag met een samenvatting (hoofdstuk 6) en een verwijzing naar relevante websites (hoofdstuk 7).

1. Regelgeving chemische stoffen en het toezicht daarop

Om mens en milieu te beschermen tegen de risico's van chemische stoffen, zijn een aantal Europese verordeningen opgesteld, waarvan REACH en CLP het meest omvattend zijn. In dit hoofdstuk leest u wat die verordeningen inhouden, hoeveel Nederlandse bedrijven hieronder vallen en wat hun rol is in de keten. Ook gaan we in op de instanties die toezicht houden op de naleving van de verordeningen: welke instanties zijn dat en wie doet wat?

1.1 De REACH-verordening

De belangrijkste Europese verordening op het gebied van chemische stoffen is de REACH-verordening, ofwel de EU-verordening voor Registratie, Evaluatie en Autorisatie van Chemische stoffen (nr. 1907/2006). REACH heeft tot doel om:

- de mens en het milieu te beschermen tegen gevaarlijke stoffen;
- de concurrentiepositie en het innovatief vermogen van de Europese industrie te verbeteren;
- bedrijven te stimuleren om alternatieven te ontwikkelen voor het testen van chemische stoffen op dieren.

REACH verplicht Europese bedrijven om alle chemische stoffen te registreren waarvan zij minimaal 1000 kilo per jaar produceren of importeren. Daarnaast verplicht REACH bedrijven om informatie over de genoemde stoffen te genereren en deze aan de afnemers door te geven.

Uiterlijk in 2018 moeten alle stoffen die onder de registratieplicht vallen, geregistreerd zijn. Het Europese Chemicaliën Agentschap ECHA verwacht dat het om minstens 30.000 verschillende bestaande chemische stoffen gaat.

1.2 De CLP- en PIC-verordening

De REACH-verordening is nauw verweven met de CLP-verordening, ofwel de EU-verordening voor de indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels (nr. 1272/2008). Deze verordening waarborgt dat werknemers en consumenten duidelijk worden geïnformeerd over de gevaren van chemische stoffen. Dit gebeurt door de indeling van deze stoffen in gevaarcategorieën en door een heldere etikettering.

Voor specifieke stoffen zijn er nog enkele EU-verordeningen die niet onder de reikwijdte van dit jaarverslag vallen¹. Het betreft:

- de PIC-verordening, betreffende de in- en uitvoer van gevaarlijke chemische stoffen (nr. 649/2012). Deze beschermt met name landen die in ontwikkeling zijn tegen het risico dat er zeer gevaarlijke stoffen naar hen geëxporteerd worden. Daarbij gaat het om stoffen die in de EU vaak al verboden of streng beperkt zijn;
- de POP-verordening, betreffende het beperken van productie, handel en gebruik van persistente organische verontreinigende stoffen (nr. 850/2004). POP's zijn giftige stoffen die moeilijk worden afgebroken;
- de kwik-verordening, betreffende het beperken van de uitvoer van kwik en kwikbevattende afvalstoffen en verbindingen (nr. 1102/2008).

¹ Zie voor meer informatie www.ilent.nl

1.3 Bedrijven die onder REACH en CLP vallen

Er zijn veel bedrijven die moeten voldoen aan de verplichtingen uit de REACH- en/of CLP-verordening. Geschat wordt, dat het in Nederland in totaal om ruim 100.000 bedrijven gaat. Zo'n 22.000 bedrijven hebben specifieke verplichtingen onder de verordeningen omdat ze producent, importeur of handelaar zijn van een chemische stof, mengsel of voorwerp, of omdat ze Enige Vertegenwoordiger zijn voor een producent buiten de EU.

Tabel 1 geeft aan welke rollen bedrijven kunnen hebben in de keten van stoffen en mengsels. Daarachter staat per rol hoeveel bedrijven naar schatting onder de verordeningen vallen. Een bedrijf kan meerdere rollen tegelijk hebben, bijvoorbeeld die van producent, importeur en gebruiker van chemische stoffen. Daarom kunnen de aantallen niet worden opgeteld.

Tabel 1 Globale omvang van de doelgroepen voor REACH en CLP

Rol in keten van REACH/CLP	Aantal bedrijven in Nederland (schatting)
Producent stof	1.000
Producent mengsel	1.400
Producent voorwerp ²	200
Importeur stof, mengsel of voorwerp ²	20.500
Enige Vertegenwoordiger ³	400
Handelaar (distributeur) van stof, mengsel of voorwerp	20.000
Gebruiker (industrieel/professioneel) van stof of mengsel	>100.000

1.4 Toezicht op de naleving van REACH en CLP

In Nederland zijn de volgende instanties verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van REACH en CLP:

- De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT): houdt toezicht op producenten, importeurs en handelaren van chemische stoffen, mengsels en voorwerpen² voor professioneel gebruik.
- De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA): houdt toezicht op producenten, importeurs en handelaren van chemische stoffen, mengsels en voorwerpen² voor consumenten.
- De Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Inspectie SZW): houdt toezicht op de professionele gebruikers van chemische stoffen en mengsels, zoals schildersbedrijven en metaalbedrijven.
- Staatstoezicht op de Mijnen (SodM): houdt toezicht op de mijnbedrijven.
- De Douane: levert informatie aan over import en export van bepaalde stoffen, en verricht (in beperkte mate) op verzoek inspecties op EU-importen van chemische stoffen, mengsels en voorwerpen.²

De Inspectiediensten ILT, NVWA, Inspectie SZW en SodM stemmen hun activiteiten onderling af in het Samenwerkingsverband Handhaving REACH en CLP.

Coördinatie, overleg en informatie-uitwisseling tussen de EU-lidstaten over de handhaving van REACH en CLP vinden plaats in het Forum, het officiële samenwerkingsplatform voor de Europese toezichthouders.⁴

² Het betreft hier voorwerpen met gevaarlijke stoffen, vallend onder REACH-verordening.

³ Enige Vertegenwoordiger ('Only Representative'): Op grond van artikel 8 van REACH kunnen bedrijven buiten de EU gebruikmaken van een Enige Vertegenwoordiger (in de EU) om aan de registratieverplichtingen te voldoen.

⁴ Op grond van artikel 76 van de REACH-verordening en artikel 43 van de CLP-verordening.

2. Toezichtacties in 2016

De inspectiediensten hebben in 2016 honderden toezichtacties uitgevoerd gericht op de REACH- en/of CLP-verplichtingen. In dit hoofdstuk leest u welke prioriteiten daarbij gesteld zijn, hoe de toezichtacties verdeeld zijn over de verschillende soorten bedrijven en op welke verplichtingen er is gecontroleerd.

2.1 Prioriteiten in het toezicht

Zoals eerder aangegeven is het aantal bedrijven dat onder de REACH- en/of CLP-verordening valt, erg groot. Daarom is het bij het toezicht noodzakelijk om prioriteiten te stellen. In 2016 hebben de ILT en de NVWA prioriteit gegeven aan producenten en importeurs. Zij staan aan het begin van de keten van stof tot eindproduct. Daardoor zijn zij als eerste verantwoordelijk om de benodigde kennis over de stof of het mengsel te verzamelen en te analyseren. Ook moeten zij de stof of het mengsel indelen in een gevarencategorie en deze gegevens aan de afnemers verstrekken. Dat doen zij via een veiligheidsinformatieblad (VIB) en etiketten op de verpakking.

Focus NVWA

De NVWA heeft zich bij het toezicht op de genoemde doelgroepen gefocust op cosmetica-importeurs. De dienst heeft onderzocht of zij in 2016 productgroepen importeerden waarop REACH en CLP van toepassing zijn, en of zij zich daarbij hebben gehouden aan de bijbehorende verplichtingen. Het ging daarbij niet om de import van cosmetische producten in afgewerkte vorm, die voor de eindgebruiker bestemd zijn. Deze producten vallen namelijk buiten de toepassing van REACH en CLP. Tevens heeft de NVWA de naleving gecontroleerd bij stoffen waarvoor in 2016 een autorisatieverplichting gold.

Focus ILT

De ILT heeft zich naast het toezicht op importeurs en producenten, gericht op drie andere prioriteiten:

- de naleving van de regels bij stoffen waarvoor in 2016 een autorisatieverplichting gold;
- de naleving van de REACH-restricties voor producten met asbest en cadmium;
- de naleving van de registratieplicht en de informatieplicht (met name veiligheidsinformatiebladen) in de brandstofketen.

Focus Inspectie SZW

De Inspectie SZW richt zich bij haar toezicht voornamelijk op de werkgeversverplichtingen in het kader van de Arbowet, die betrekking hebben op gezond werken met gevaarlijke stoffen. In dit kader heeft de Inspectie SZW in 2016 inspectieprojecten uitgevoerd bij enkele sectoren met een verhoogd risico, namelijk metaalbedrijven (oppervlaktebewerking) en bedrijven in de chemie, kunststof en rubber. Daarnaast heeft de Inspectie SZW inspecties uitgevoerd die specifiek gericht zijn op REACH (VIB-plicht) in combinatie met arboverplichtingen. Deze inspecties hebben plaatsgevonden bij schilders, graffitiwijdelaars, betonrenovatiebedrijven en vloerenleggers.

Focus SodM

SodM heeft in 2016 Reach/CLP-inspecties uitgevoerd bij mijnondernemingen. Dit zijn eindgebruikers van chemische stoffen.

2.2 Aantal controles per rol in de keten

Tabel 2 laat zien hoeveel controles er in 2016 zijn uitgevoerd bij de verschillende doelgroepen van REACH en CLP. Die doelgroepen zijn ingedeeld op basis van de rol die de bedrijven hebben in de keten van chemische stoffen en mengsels. Bedrijven kunnen meerdere rollen hebben, maar er is telkens één rol gekozen, namelijk de rol die het meest voorin de keten zit.

Tabel 2 Aantal controles in 2016 per rol in de keten per inspectiedienst

Rol in de keten	NVWA	ISZW	SodM	ILT	Totaal
Producent stof	0			49	49
Importeur stof/mengsel	31			47	78
Enige Vertegenwoordiger	0			9	9
Handelaar (distributeur)	3			80	83
Producent mengsel/formuleerder	10			122	132
Producent voorwerp				5	5
Importeur voorwerp	80 ⁵			32	112
Gebruiker (industrieel/professioneel) van stof/mengsel	3	126	35	314 ⁶	478
Rol onbekend/niet ingevuld				35	35
Totaal⁷	127	126	35	693	981

2.3 Aantal controles per verplichting

De REACH-verordening kent een aantal verplichtingen, die verdeeld zijn over vier categorieën: de registratieplicht, de informatieplicht, verboden en gebruiksbepalingen, en gezond en veilig werken met gevaarlijke stoffen. Bij het toezicht op deze verplichtingen hebben de inspecties verschillende rollen en taken:

Registratieplicht

- De ILT en de NVWA controleren altijd de registratieplicht wanneer die van toepassing is.
- De Inspectie SZW en SodM hebben hiervoor meer een signalerende rol.

Informatieplicht

- De ILT en de NVWA controleren altijd de informatieplicht, die in alle delen van de keten van toepassing is.
- De Inspectie SZW controleert op de aanwezigheid van veiligheidsinformatiebladen (VIB's) bij de eindgebruiker en doet een quickscan op de kwaliteit hiervan. Daarnaast beoordeelt de Inspectie SZW of de bedrijven de informatie op de VIB's gebruiken voor arbobeleid, beschermingsmaatregelen van werknemers en voorlichting.
- SodM controleert standaard of de verplichte VIB's aanwezig zijn en in de juiste taal zijn opgesteld. De inhoud van de VIB's controleert SodM niet.

⁵ Sieraden bemonsterd in detailhandel.

⁶ Bedrijven met (potentieel) asbestproducten (zoals pakkingen voor installaties).

⁷ Doordat een bedrijf meerdere rollen in de keten kan vervullen, kan het totaal aantal verrichte bedrijfscontroles afwijken van de optelsom van de controles van de afzonderlijke rollen van bedrijven.

Verboden en gebruiksbepalingen

- De ILT en de NVWA controleren verboden en gebruiksbepalingen (gebaseerd op Bijlage XVII REACH) bij een selectie van bedrijven waarvoor die verboden en bepalingen relevant zijn.
- In 2014 trad voor een aantal stoffen de autorisatieplicht (gebaseerd op Bijlage XIV REACH) in werking. In 2016 hebben de ILT en de NVWA inspecties uitgevoerd in het kader van het tweede Forum-pilotproject Autorisatie.

Gezond en veilig werken met gevaarlijke stoffen

- De Inspectie SZW en SodM controleren het gezond en veilig werken met gevaarlijke stoffen. De Inspectie SZW inspecteert risicogericht: het onderwerp 'gezond werken met gevaarlijke stoffen' wordt niet bij elk geïnspecteerd bedrijf gecontroleerd.

Tabel 3 laat het aantal controles in 2016 zien, per REACH-verplichting en per inspectiedienst. Bij de categorie 'gezond en veilig werken met gevaarlijke stoffen' zijn alleen de controles vermeld die gericht waren op de REACH-arboverplichtingen met betrekking tot gevaarlijke stoffen. In totaal heeft de Inspectie SZW in 2016 veel meer controles uitgevoerd op het werken met gevaarlijke stoffen. Hiervoor verwijzen we naar de (jaar) rapportage hierover van de Inspectie SZW.

Tabel 3 Aantal controles in 2016 per verplichting per inspectiedienst

Verplichtingen	NVWA	ISZW	SodM	ILT	Totaal
Registratieplicht⁸	31			74	105
Informatieplicht⁸	31			196	227
• Informatie doorgeven in de keten	31	126		176	333
• Juiste VIB's	31	126		196	353
• Juiste blootstellingsscenario's (uitgebreide VIB's)				8	8
• Juiste etikettering	31			134	165
• Voldoen aan notificatieplicht CLP	31			115	146
• Voldoen aan notificatieplicht NVIC ⁹	31			nb	>31
• Informatieplicht SVHC-stoffen ¹⁰ in voorwerpen	4			-	4
Verboden en gebruiksbepalingen					
• Gebruiksbepalingen Bijlage XVII REACH	76			346	422
• Autorisatieverplichting Bijlage XIV REACH	16			18	34
Gezond en veilig werken	N.v.t.	126	35		161
• Inventariseren van gevaarlijke stoffen	N.v.t.	126	35		161
• Geven van informatie over risico's van gevaarlijke stoffen aan werknemers	N.v.t.	126	35		161
• Nemen van de juiste beschermingsmaatregelen	N.v.t.	126	35		161

⁸ NVWA heeft in 2016 31 cosmetica-importeurs geïnspecteerd. Daarvan bleken er 8 ook productgroepen te importeren waarop REACH en CLP van toepassing zijn. De resultaten bij deze 8 importeurs zijn meegenomen in dit rapport.

⁹ Nederlandse Vergiftigingen Informatie Centrum.

¹⁰ Substances of Very High Concern, ofwel Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).

3. Resultaten in 2016

In dit hoofdstuk vindt u de resultaten die in 2016 uit de toezichtacties van de inspectiediensten zijn voortgekomen: in hoeverre hebben de gecontroleerde bedrijven de REACH- en CLP-regels nageleefd en waar is nog verbetering nodig? In de tabel hieronder ziet u alle resultaten op een rij. Daarna lichten we de verschillende onderdelen toe.

Tabel 4 Totaalbeeld naleving bedrijven bij controles in 2016

Verplichtingen	NVWA/ILT	ISZW ¹¹	SodM	Totaal ¹²
Registratieplicht	93%			93%
Informatieplicht				
• Informatie doorgeven in de keten	94%			94%
• Juiste VIB's (naleefpercentage per VIB)	32% ¹³	72% ¹⁴		
• Juiste blootstellingsscenario's (uitgebreide VIB's)	100% ¹⁵			
• Juiste etikettering (naleefpercentage per etiket)	65%			65%
• Voldoen aan notificatieplicht CLP	88%			88%
• Voldoen aan notificatieplicht NVIC ¹⁶	63%			63%
• Informatieplicht SVHC-stoffen ¹⁷ in voorwerpen	¹⁸			
Verboden en gebruiksbepalingen				
• Gebruiksbepalingen Annex XVII REACH	87%			87%
• Autorisatieverplichting Annex XIV • REACH	97%			97%
Gezond en veilig werken				
• Inventariseren en beoordelen van gevaarlijke stoffen		62%		62%
• Geven van informatie over risico's van gevaarlijke stoffen aan werknemers		91%		91%
• Nemen van de juiste beschermingsmaatregelen		63%		63%

3.1 Naleving van de registratieplicht

Het doel van de registratie is om de gegevens over de gevaarsaspecten en de te nemen beschermingsmaatregelen op een eenduidige manier te verzamelen en te rapporteren.

Uit tabel 4 blijkt dat de naleving van de registratieplicht in 2016 goed was. De gecontroleerde stoffen waren bijna allemaal geregistreerd of hoefden (nog) niet geregistreerd te worden. Dit komt overeen met het beeld uit de afgelopen jaren. De ILT heeft bij 1 van de 9 gecontroleerde Enige Vertegenwoordigers overtredingen geconstateerd (geen formele opdracht van de niet-EU-producent, geen actueel overzicht van de geïmporteerde hoeveelheden). Een dergelijk naleefpercentage van circa 90% komt ook overeen met het beeld uit de afgelopen jaren.

¹¹ In totaal voldeed 50% van de geïnspecteerde bedrijven aan de verplichtingen. Bij de bedrijven die tekortschoten, werd echter niet iedere overtreding van de genoemde verplichtingen waargenomen. Daarom ligt het naleefpercentage per verplichting hoger dan het totale naleefgedrag.

¹² Indien voldoende gegevens voor een betrouwbaar beeld.

¹³ Uitgebreide beoordeling van VIB van producent, importeur of distributeur.

¹⁴ Quick scan van VIB zoals ontvangen door eindgebruiker.

¹⁵ Slechts 8 VIB's beoordeeld.

¹⁶ Nederlandse Vergiftigingen Informatie Centrum.

¹⁷ Substances of Very High Concern, ofwel Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS).

¹⁸ Te gering aantal onderzocht om een betrouwbare uitspraak te kunnen doen.

Per 1 juni 2018 moeten bedrijven ook stoffen registreren die zij in kleinere hoeveelheden produceren of importeren (1-100 ton/jaar). Hierdoor zullen meer MKB-bedrijven onder de registratieplicht gaan vallen. De afgelopen jaren is hier veel voorlichting over gegeven. Vanaf 1 juni 2018 is toezicht nodig om vast te stellen of ook deze nieuwe doelgroep aan de registratieplicht voldoet.

3.2 Naleving van de informatieplicht

De informatieplicht is tweeledig. Ten eerste moeten bedrijven informatie over de gevaren van de stof of het mengsel correct vastleggen in veiligheidsinformatiebladen (VIB's) en op etiketten van producten. Ten tweede moeten zij de genoemde informatie via de VIB's doorgeven in de keten.

3.2.1 Veiligheidsinformatiebladen

VIB's vormen een primaire informatiebron voor werkgevers bij het nakomen van hun arboverplichtingen voor het veilig werken met gevaarlijke stoffen. Ook zijn de VIB's belangrijk voor de gebruikers van gevaarlijke stoffen in het algemeen, om henzelf en het milieu te beschermen. Daarom is het belangrijk dat VIB's de juiste informatie bevatten. De ILT en de NVWA controleren standaard 2 à 3 VIB's bij een integrale REACH-controle.

In tabel 5 worden de naleefpercentages bij VIB's in 2016 vergeleken met 2013 (het laatste jaar waarover een jaarrapport van de samenwerkende inspectiediensten over REACH-CLP is verschenen). In 2016 is een duidelijke verbetering zichtbaar in het naleefpercentage bij de belangrijkste rubrieken van de VIB's. Wel blijft het naleefpercentage duidelijk achter bij het gewenste percentage van minstens 90%.

De belangrijkste overtredingen die de inspecties constateerden, waren de volgende:

- In rubriek 1 werd vaak niet alle relevante informatie over de leverancier van de gevaarlijke stof of het mengsel vermeld. Ook ontbraken soms de gegevens van het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum.
- In rubriek 2 klopte de gevarenindeling van de stof of het mengsel niet altijd met de gegevens in andere rubrieken of was het voorschrift voor het etiket onjuist.
- In rubriek 3 kwamen er regelmatig fouten voor in de gevarenindeling van de stoffen. Daarbij werd lang niet altijd de gevarenindeling van de registrant van de stof (de oorspronkelijke fabrikant of importeur) gevolgd. Ook werden er soms fouten gemaakt bij het gebruik van concentratieranges voor stoffen in een mengsel. Bij het gebruik van een concentratierange mag de hoogste concentratie van de range niet leiden tot een andere gevarenindeling van het mengsel dan de feitelijke concentratie in het mengsel. Als dat wel zo is, moet de concentratierange in rubriek 3 worden ingeperkt. Dit bleek niet altijd te gebeuren, waardoor een aantal veiligheidsinformatiebladen aangepast moest worden.
- In rubriek 8 werden in veel gevallen de persoonlijke beschermingsmiddelen (zoals handschoenen) niet gespecificeerd.
- In rubriek 15 ontbrak nogal eens de vermelding van de nationale regelgeving die van toepassing was.

Tabel 5 Naleefpercentage VIB's in 2013 en 2016

Controlepunten	2013		2016
	stof	mengsel	stof/mengsel
Rubriek 1	52%	45%	65%
Rubriek 2	48%	42%	59%
Rubriek 3	24%	25%	64%
Rubriek 8	14%	34%	49%
Rubriek 15	57%	33%	82%
Nederlandse taal	90%	90%	90%
Totaal	0%	6%	31%

Ernst van de overtredingen

Met name een foute indeling van een stof of foute etiketteringselementen (rubriek 2) zijn als ernstig aan te merken. Hiermee wordt namelijk aangegeven welk type risico die stof heeft, wat de ernst van dat risico is en welke voorzorgsmaatregelen er nodig zijn. Een foute indeling of foute etiketteringselementen kwamen in 2016 bij 40% van de VIB's voor. Naar schatting betrof 1/3 daarvan een ernstige afwijking en 2/3 een beperkte afwijking.

Ook het ontbreken van specifieke informatie over de nodige persoonlijke beschermingsmiddelen, zoals het type handschoenen dat gebruikt moet worden (rubriek 8), is ernstig te noemen. Juist het VIB is immers de bron van informatie voor het veilig werken met het betreffende product. Deze overtreding was in 2016 aan de orde bij bijna 50% van de VIB's. Kortom, een te groot deel van de VIB's bevatte ernstige fouten en omissies.

Handleiding van NVZ voor de keuze van de juiste veiligheidshandschoenen

NVZ, de branchevereniging voor producenten en importeurs van was- en reinigingsmiddelen, heeft in 2016 voor haar leden een handleiding opgesteld voor het kiezen van de juiste handschoenspecificaties voor het veiligheidsinformatieblad. Op basis van acht standaardformuleringen voor was- en reinigingsmiddelen zijn handvatten opgesteld voor de keuze van de soort, de dikte en de doorbraaktijd van het materiaal van de veiligheidshandschoenen. Op deze wijze kunnen de NVZ-leden de eindgebruikers beter adviseren over het veilig omgaan met hun was- en reinigingsmiddelen.

Communicatie rond VIB's

Zo'n twintig vertegenwoordigers van brancheverenigingen, softwareleveranciers en overheid waren op 18 maart 2016 in Utrecht aanwezig op een bijeenkomst over VIB's. Deze bijeenkomst was georganiseerd door de ILT. Het doel ervan was om het belang te benadrukken van goede VIB's (hét instrument voor het veilig omgaan met gevaarlijke stoffen en mengsels in de keten van winning, productie, gebruik, opslag en transport). Ook werden alle betrokkenen in de keten gewezen op hun verantwoordelijk om de naleving van de VIB-verplichtingen te verbeteren.

Geconcludeerd werd dat de kwaliteit van de VIB's onvoldoende is en dat hier diverse oorzaken voor zijn, zoals te weinig deskundige capaciteit bij bedrijven om goede VIB's op te stellen en complexe regelgeving. Ook werd de wens uitgesproken om de VIB's voor de eindgebruikers te vertalen in eenvoudige instructies voor het veilig omgaan met gevaarlijke stoffen en mengsels. "We moeten het voor de eindgebruikers versimpelen", was het devies.

Productie en opslag van bunkerolie

In 2016 zijn gecombineerde REACH- en afvalinspecties uitgevoerd bij *traders* (handelaren) en *blenders* (tankopslagbedrijven) die actief zijn in de bunkeroliemarkt voor zeeschepen. Daarbij zijn diverse REACH-overtredingen vastgesteld.

Zo ontbreekt het aan transparantie over de herkomst en samenstelling van de diverse gevaarlijke stoffen en mengsels die worden opgeslagen en gemengd. Regelmatig komt de documentatie (zoals het veiligheidsinformatieblad) niet overeen met het werkelijk geleverde product, wat de risico's voor gezondheid en milieu kan vergroten. Bij de verantwoordelijkheden op dit gebied wordt vaak naar elkaar gewezen (handelaar versus tankopslagbedrijf). Daarnaast bleek dat de betrokken partijen bij het vervaardigen van bunkerolie vooral letten op een beperkt aantal parameters (vloeibaarheid, vlammpunt en calorische waarde) van de te gebruiken stof, en veel minder op de gevaren van de stof voor mens en milieu.

Inmiddels heeft de ILT aan de brancheorganisatie voor de tankopslagbedrijven VOTOB gecommuniceerd wat de REACH-verplichtingen zijn voor transparantie over de herkomst en samenstelling van gevaarlijke stoffen en mengsels. De VOTOB is bezig met een Engelstalige brochure hierover voor haar achterban en voor het internationale overleg over dit onderwerp. De problematiek is ook door de ILT aangekaart in EU-kader (bij het Forum voor EU-toezichthouders REACH en CLP) en zal ook daar naar verwachting steeds meer aandacht krijgen.

De VIB-check

Het VIB is een belangrijke informatiebron voor de werkgever en werknemer. Deze informatie moet gebruikt worden in het arbobeleid van het bedrijf, om de juiste beschermingsmaatregelen te nemen en om de werknemers te informeren.

Echter, de kwaliteit van de VIB's die bij de werkgever/eindgebruiker aangetroffen worden, is al langere tijd slecht (zie hiervoor de inspectieresultaten van 2015 en eerder). Daarom hebben enkele brancheorganisaties samen met de ILT en de Inspectie SZW een zogenoemde VIB-check ontwikkeld.

Met de VIB-check kan een werkgever snel checken of de informatie op een VIB de juiste kwaliteit heeft en helpt om gezonder en veiliger te werken met gevaarlijke stoffen. Bij het uitvoeren van de check ziet de werkgever meteen of het VIB goed of slecht is. In het laatste geval kan hij direct een verzoek sturen naar de leverancier van het product om een nieuw VIB te leveren.

In augustus 2016 is de VIB-check gelanceerd en tijdens het inspectieproject van de Inspectie SZW is deze actief onder de aandacht gebracht. In het najaar van 2016 heeft de Inspectie SZW vanuit de branches vernomen, dat leveranciers van stoffen en mengsels nu veel aanvragen krijgen van de eindgebruikers om goede VIB's aan te leveren. Met name veel schilders hebben zich bij de verleveranciers gemeld voor meer informatie over de juiste beschermingsmaatregelen (handschoenen).

VVVF en Agrodīs ontwerpen elektronisch systeem voor verspreiding VIB's

De VVVF (branchevereniging van verffabrikanten en -importeurs) en Agrodīs (branchevereniging van distributeurs van gewasbeschermingsmiddelen) werken aan een elektronisch systeem voor de verspreiding van VIB's. Op deze manier wordt het voor hun leden makkelijker om de juiste VIB's aan hun afnemers ter beschikking te stellen.

3.2.2 Etikettering

Een ander belangrijk onderdeel van de informatieplicht is de etikettering. Bij de meeste integrale bedrijfscontroles in 2016 hebben de inspecteurs van de ILT en de NVWA hier aandacht aan besteed. Per bedrijf hebben ze 2 à 3 etiketten opgevraagd en deze getoetst aan de eisen. De resultaten uit 2016 staan in tabel 6, met de resultaten uit 2013 daarbij ter vergelijking.

Tabel 6 Naleefpercentage etikettering in 2013 en 2016

Controlepunten	2013	2016
Aanwezigheid etiketten	98%	96%
Etiketten opgesteld in de Nederlandse taal	92%	96%
Juiste inhoud etiketten (onder meer juiste H- en P-zinnen)	70%	65%
Voldoen aan de notificatieplicht richting ECHA volgens artikel 40 CLP (indeling van de betreffende stof)	100%	95%
Voldoen aan de eerste drie controlepunten	66%	64%

De kwaliteit van de gecontroleerde etiketten was in 2016 ongeveer vergelijkbaar met die in 2013. In de meeste gevallen waren etiketten aanwezig en opgesteld in de Nederlandse taal. Ze bevatten echter niet altijd de juiste inhoud. Voor de oorzaken en ernst hiervan geldt hetzelfde als voor de VIB's. Zie daarvoor paragraaf 3.2.1.

3.3 Naleving van verboden en gebruiksbepalingen

Vanuit REACH zijn voor een aantal chemische stoffen gebruiksbepalingen (restricties) bepaald (Bijlage XVII van REACH). Daarnaast wordt voor de meest risicovolle stoffen een autorisatieplicht ingevoerd (Bijlage XIV van REACH). Dit betekent dat deze stoffen na een bepaalde datum niet meer mogen worden gebruikt of verhandeld, tenzij er een autorisatie is verleend voor specifiek gebruik. In 2016 hebben de NVWA en de ILT in het kader van een Europees Forum-pilotproject bij 34 bedrijven 48 stoffen gecontroleerd met een autorisatiedatum in 2015. Hierbij is nagegaan of bedrijven de stof nog gebruiken, en zo ja, of ze daar een autorisatie voor hebben. Hierbij is 1 overtreding vastgesteld. In tabel 7 ziet u de resultaten van het project.

Tabel 7 Naleefpercentage autorisatieplicht Bijlage XIV REACH in 2016

Stof uit Bijlage XIV REACH	Aantal controles door NVWA en ILT	Naleefpercentage
Diisobutyl ftalaat (DIBP)	3	100%
Dibutyl ftalaat (DBP)	3	100%
Benzyl butyl ftalaat (BBP)	4	100%
Bis(2-ethylhexyl) ftalaat (DEHP)	12	100%
Lood sulfochroom yellow	6	100%
Lood chromaat molybdaat sulfaat red	5	100%
Tris (2-chloorethyl)fosfaat (TCEP)	2	100%
Hexbroomcyclododecaan (HBCDD)	13	93%
Totaal	48	

Gebruiksbeperkingen

Als het gaat om de stoffen waarvoor gebruiksbeperkingen gelden, zijn zowel de NVWA als de ILT actief in het toezicht. De NVWA controleert de stoffen/stofgroepen die vooral in consumentenproducten voorkomen en de ILT controleert de overige stoffen, in 2016 asbest en cadmium. De ILT controleert vooral administratief en registreert de controles op het niveau van bedrijven. De NVWA controleert op basis van monsternames en registreert de controles op het niveau van de monsters. De resultaten staan in tabel 8. In deze tabel worden alleen naleefpercentages gegeven die voortkomen uit controles die a-selectief zijn uitgevoerd, en niet uit controles op basis van meldingen van overtredingen. Onder de tabel lichten we de verschillende onderdelen toe.

Tabel 8 Naleefpercentage gebruiksbeperkingen Bijlage XVII REACH in 2016

Stof uit Bijlage XVII REACH	Aantal controles	Naleefpercentage
Stoffen en stofgroepen gecontroleerd door ILT		
Asbest		
• a-selectie controles	296	90%
• controles o.b.v. meldingen	18	-
Cadmium en cadmiumverbindingen in producten ¹⁹	32	100%
Stoffen en stofgroepen gecontroleerd door NVWA		
Nikkel in sieraden	113	95 %
Lood in sieraden	113	92 %
Cadmium in sieraden	113	85 %
Benzeen in lijm- en kitproducten	3	100 %
Tolueen in lijm- en kitproducten	3	100 %
Polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) in consumentenartikelen	9	89 %

Asbest

Voor asbest zijn de gebruiksbeperkingen onder meer vastgelegd in het Productenbesluit Asbest. In 2016 bleek 10% van de gecontroleerde bedrijven met potentieel asbestbevattende installaties (29 van de 296) dit besluit te hebben overtreden. Ze hadden namelijk asbesthoudende producten (zoals pakkingen) voor hun installaties op voorraad. Deze bedrijven hebben alle een waarschuwing gekregen.

Van de 18 ontvangen meldingen over asbestverdachte producten bleken er 4 een overtreding van het Productenbesluit Asbest te betreffen. Hiertegen is bestuursrechtelijk opgetreden.

Cadmium

Behalve de ILT houdt ook de Douane in het kader van de samenwerking toezicht op de gebruiksbeperking voor cadmium. De Douane heeft in 2016 32 monsters genomen, die allemaal aan de norm bleken te voldoen.

Lood, cadmium en nikkel in sieraden

De NVWA heeft zich gericht op specifieke consumentenproducten die als risicovol voor de gezondheid worden beoordeeld. In dit kader zijn kettingen en oorbellen onderzocht op het gehalte aan cadmium en lood. Daarnaast zijn de stekers van oorbellen onderzocht op het vrijkomen van nikkel. Dat alleen voor de stekers is gekozen, komt omdat het contactoppervlak hiervan goed te bepalen is.

Het onderzoek heeft zich gericht op merken en soorten kettingen en oorbellen die aangeboden werden op de gangbare verkoopplaatsen (in totaal 50, waaronder warenhuizen, kledingwinkels, drogisterijen en bijouteriewinkels). 24 van de 113 producten voldeden niet aan de onderzochte eisen: 11 kettingen en 13 oorbellen bevatten te veel cadmium en/of lood en/of gaven te veel nikkel af.²⁰

¹⁹ Door de Douane uitgevoerd ten behoeve van de ILT.

²⁰ De rapportage van het project Metalen in sieraden (inclusief productnamen) is te lezen op de NVWA-webpagina Inspectieresultaten.

PAK's in consumentenproducten

Per 27 december 2015 is een gebruiksbeperking in werking getreden voor Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (PAK's) in consumentenproducten. Deze beperking werd in 2016 gemonitord. De NVWA inspecteerde bij 26 bedrijven en nam daarbij in eerste instantie 30 monsters. Van deze monsters bleken er 8 te moeten voldoen aan de restrictie, met het oog op de datum waarop ze in de handel waren gebracht. Van deze 8 monsters voldeed er 1 niet aan de restrictienorm. Hiervoor is een bestuurlijk rapport opgemaakt en een Rapex-melding gedaan ten behoeve van andere EU-inspectiediensten.

Verder heeft de NVWA lijm- en kitproducten onderzocht op het gehalte aan benzeen, toluen en PAK's. Hierbij zijn geen overschrijdingen van de restrictienorm vastgesteld.

Rubbergranulaat bij kunstgras

Najaar 2016 ontstond er veel maatschappelijke onrust over mogelijke gezondheidsrisico's van rubbergranulaat (van oude autobanden) op kunstgrasvelden. Eind 2016 concludeerde het RIVM in een rapport dat de risico's praktisch verwaarloosbaar zijn, en dat sporten op dergelijke velden veilig is. Nederland is van mening dat rubbergranulaat aan de norm voor consumentenvoorwerpen moet voldoen (REACH Bijlage XVII, entry 50). Uit de discussie hierover in de EU kwam echter een andere conclusie. Die conclusie luidde dat rubbergranulaat volgens de definitie van REACH geen voorwerp is, maar een mengsel, waarvoor de ruimere normen van REACH Bijlage XVII, entry 28 gelden. De Europese Commissie zal deze normen vóór 27 december 2017 opnieuw tegen het licht houden, waarbij onderzoek van het Europees Chemicaliën Agentschap (ECHA) zal worden meegenomen. Bron: Brief van de minister van VWS aan de Kamer, 21 december 2016.

3.4 Naleving van de verplichtingen voor gezond en veilig werken

De Inspectie SZW heeft in verschillende sectoren²¹ 126 bedrijven geïnspecteerd op zowel REACH als arboverplichtingen. Bij 63 van de 126 geïnspecteerde bedrijven (50%) leidde de inspectie tot de inzet van handhaving met betrekking tot gevaarlijke stoffen. In totaal zijn 96 overtredingen geconstateerd (zie tabel 9). De redenen hiervoor waren divers: sommige bedrijven hadden geen actueel VIB voor een bepaalde stof, andere bedrijven zetten zich onvoldoende in om de risico's voor blootstelling aan gevaarlijke stoffen te inventariseren en te voorkomen, en weer andere bedrijven namen onvoldoende beschermende maatregelen.

Tabel 9 Overtredingen REACH en arboverplichtingen bij eindgebruikers in 2016

Voorschriften	Aantal overtredingen
Inventariseren en beoordelen van gevaarlijke stoffen	16
Voorkomen van blootstelling aan gevaarlijke stoffen	22
Nemen van beschermingsmaatregelen (PBM-en)	14
Voorlichting aan werknemers over risico's gevaarlijke stoffen	9
Aanwezigheid van een actueel VIB	35
Totaal	96

²¹ Schilders, graffitiwijdereers, betonrenoveerders en vloerenleggers.

4. Handhavend optreden in 2016

Wanneer de inspectiediensten overtredingen constateren, treden ze op conform de handhavings- en sanctiestrategie.²² Bij lichte overtredingen bestaat het optreden altijd minimaal uit een waarschuwing. Bij zwaardere overtredingen wordt bestuursrechtelijk opgetreden, waarbij bijvoorbeeld een last onder dwangsom, een bestuurlijke boete of een eis tot naleving wordt opgelegd. In sommige gevallen wordt strafrechtelijk opgetreden met een proces-verbaal. Tabel 10 geeft aan hoe vaak de inspectiediensten een waarschuwing hebben gegeven of bestuursrechtelijk hebben opgetreden.

Tabel 10 Aantal bedrijven met waarschuwing of bestuursrechtelijk optreden in 2016

REACH-CLP-verplichtingen	NVWA	ISZW	SodM	ILT	Totaal
Registratieplicht					
• waarschuwing				9	9
• bestuursrechtelijke maatregel					
Informatieplicht (veiligheidsinformatiebladen)					
• waarschuwing	2			118	120
• bestuursrechtelijke maatregel				10	10
Verboden en gebruiksbeperkingen					
• waarschuwing				38	38
• bestuursrechtelijke maatregel	21			5	26
Gezond en veilig werken					
• waarschuwing		73			73
• bestuursrechtelijke maatregel					
• eis en kennisgeving eis		23			23
Etikettering					
• waarschuwing ²³	4			80	84
• bestuursrechtelijke maatregel					

De NVWA, de Inspectie SZW en SodM hebben in 2016 niet strafrechtelijk opgetreden in het kader van de REACH-verordening. De ILT heeft in 2016 bij 3 bedrijven strafrechtelijk opgetreden. Bij het eerste bedrijf ging het om een niet-geregistreerde geproduceerde stof, bij het tweede bedrijf om ernstige fouten in veiligheidsinformatiebladen en bij het derde bedrijf om gebreken in de administratie van o.a. de invoer van chemische stoffen.

²² Zie voor meer informatie: <https://www.chemischestoffengoedgeregeld.nl>.

²³ Meestal betrof het bedrijven waarbij ook handhavend werd opgetreden vanwege tekortkomingen in de veiligheidsinformatiebladen.

5. Overige activiteiten in 2016

Naast toezicht en handhaving hebben de inspectiediensten in 2016 nog een aantal andere activiteiten verricht om de naleving van REACH en CLP te bevorderen. Ook vanuit de betrokken ministeries en in Europees verband zijn verschillende acties uitgevoerd. In dit hoofdstuk gaan we daar nader op in.

5.1 Communicatie

Namens de ministeries van Infrastructuur en Milieu (IenM) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) verzorgt de helpdesk REACH en CLP de communicatie over de REACH- en CLP-verordening. De medewerkers van de helpdesk geven op verzoek of op eigen initiatief presentaties op bijeenkomsten van brancheorganisaties. Ook bemensen zij stands op informatiemarkten, waar zij een brede doelgroep informeren over de verordeningen. Daarnaast maken en verspreiden zij voorlichtingsmateriaal (brochures, informatiebladen, pictogrammenkaartjes) en onderhouden zij de website met digitale informatieproducten (o.a. een overzicht van de overgangstermijnen, voorbeeldpresentaties, etc.). Begin 2017 is de oude website van het SHRC (<http://stoffen-info.nl>) overgezet naar de website <https://www.chemischestoffengoedgeregeld.nl>.

De Inspectie SZW heeft in haar communicatieactiviteiten in 2016 veel nadruk gelegd op de informatie in VIB's en de manier waarop bedrijven deze informatie kunnen (en moeten) gebruiken bij het nemen van beschermingsmaatregelen en het informeren van hun werknemers. Om de bedrijven te bereiken heeft de inspectie gebruikgemaakt van diverse voorlichtingsmiddelen, waaronder de Zelfinspectietool Gevaarlijke stoffen (www.zelfinspectie.nl/gevaarlijkestoffen). In 2016 heeft deze tool een verdieping gekregen op het gebied van REACH en VIB's. In de zelfinspectie wordt nu nog meer benadrukt hoe en wanneer men de informatie uit een VIB moet gebruiken voor het creëren van een gezonde werkplek. Ook is de VIB-check toegevoegd (zie paragraaf 3.2.1 en www.VIB-check.nl).

5.2 Acties vanuit de ministeries

Ook de ministeries van IenM en VWS hebben in 2016 acties ondernomen om de naleving van REACH en CLP te bevorderen. Samen met andere lidstaten heeft Nederland gepleit voor verduidelijking van de regelgeving op een aantal punten. Ook heeft Nederland tijdens het EU-voorzitterschap in de eerste helft van 2016 de conferentie 'REACH forward' georganiseerd. Tijdens die conferentie zijn diverse verbeterpunten geïdentificeerd als inbreng voor de evaluatie van REACH in 2017. Daarbij gaat het onder meer om verduidelijking van de informatievereisten voor nanomaterialen en hormoonverstorende stoffen, en om een betere afstemming tussen REACH en de arboregelgeving, en tussen REACH en de afvalstoffenwetgeving.

Ook het beperken van de kosten voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) blijft een belangrijk aandachtspunt. Daartoe zijn acties ondernomen op het gebied van informatievoorziening, de registratie van stoffen en het werken met veiligheidsinformatiebladen, zowel in Nederland als in de EU als geheel. In Nederland zijn sinds januari 2016 de helpdesks voor REACH en CLP samengevoegd en is de website verbeterd, om MKB-bedrijven beter te ondersteunen.

5.3 Europese activiteiten

Namens de Nederlandse inspecties betrokken bij toezicht en handhaving van REACH en CLP is ILT lid van het Forum van EU-lidstaten voor de uitwisseling van handhavinginformatie en de coördinatie van toezicht en handhaving van REACH en CLP.²⁴ Dankzij de contacten in het Forum heeft Nederland in 2016 diverse signalen kunnen afgeven over overtredingen bij bedrijven in andere landen. Ook heeft Nederland zelf vanuit andere landen signalen ontvangen over overtredingen bij bedrijven in Nederland. Deze zijn vervolgens onderzocht.

Inspecties van bedrijven op het raakvlak van afval- en REACH-regelgeving

Nederland heeft in Forum-kader aangegeven bedrijven te controleren op het raakvlak van de afval- en REACH-regelgeving. Het betreft bedrijven die olieproducten en brandstoffen voor de scheepvaart produceren en opslaan. Ook andere landen hebben vervolgens aangegeven vergelijkbare initiatieven te (willen) ondernemen. Bilateraal worden met enkele landen gezamenlijke acties op dit vlak voorbereid.

Verder worden in het Forum *best practices* gedeeld. Op deze wijze draagt Nederland bij aan het vergroten van de effectiviteit van de controles en aan het scheppen van een *level playing field* voor alle betrokken bedrijven. In de bijlage wordt dit verder toegelicht.

²⁴ In 2017 zal ook de Biocidenverordening 528/2012/EEG mogelijk onder de reikwijdte van het Forum komen te vallen. Deze activiteiten worden op dit moment voorbereid.

6. Samenvatting en conclusies

Chemische stoffen zijn onmisbaar in onze maatschappij. Een groot aantal chemische stoffen hebben gevaarlijke eigenschappen, die bij onzorgvuldig gebruik bijvoorbeeld kunnen leiden tot huidirritatie, brand of kanker. De REACH- en CLP-verordeningen zijn gemaakt om ons en het milieu te beschermen tegen de gevaren van deze stoffen.

Toezicht op REACH en CLP

De samenwerkende inspectiediensten bevorderen de naleving van de REACH- en CLP-verordening via onder andere toezicht. In 2016 hebben de inspectiediensten in dit kader samen ruim 900 inspecties uitgevoerd.²⁵ De diensten werken in internationaal verband samen om de effectiviteit van de controles te vergroten en zo veel mogelijk een *level playing field* voor alle betrokken bedrijven te scheppen. Daarnaast zetten de inspectiediensten communicatie-instrumenten en zelfinspectietools in om de naleving te verbeteren en stimuleren ze brancheorganisaties om hun leden bij de naleving te ondersteunen. Zo bereiken ze veel meer bedrijven dan met controles alleen.

De doelgroep van de regelgeving is echter groot en de regels zijn complex. De naleving van die regels vraagt veel inzet van bedrijven, vooral als er met veel verschillende stoffen en mengsels wordt gewerkt. Dankzij die inzet – zowel van de bedrijven als van brancheorganisaties – en dankzij het toezicht van de inspectiediensten is echter een positieve trend in de naleving zichtbaar. Die trend is te zien als we de cijfers vergelijken met die van 2013, het laatste jaar waarover een jaarrapport van de samenwerkende inspectiediensten is verschenen. De verbetering betreft vooral het onderdeel waar dit het hardst nodig was: de informatieplicht. Hieronder worden de resultaten uit de inspecties samengevat.

Registratieplicht

Het doel van de registratie is om de gegevens over de gevaarsaspecten en de te nemen beschermingsmaatregelen op een eenduidige manier te verzamelen en te rapporteren. De naleving van de registratieplicht was in 2016 goed: bij circa 90% van de gecontroleerde bedrijven waren de gecontroleerde stoffen geregistreerd of hoefden deze (nog) niet geregistreerd te worden. Dit komt overeen met het beeld uit de afgelopen jaren.

Per 1 juni 2018 moeten bedrijven ook stoffen registreren die zij in kleinere hoeveelheden produceren of importeren (1-100 ton/jaar). Hierdoor zullen meer MKB-bedrijven onder de registratieplicht gaan vallen. Vanaf 1 juni 2018 is toezicht nodig om vast te stellen of ook deze nieuwe doelgroep aan de registratieplicht voldoet.

Informatieplicht

Producenten en importeurs moeten de gegevens die zij over hun gevaarlijke stoffen en mengsels hebben verzameld, via veiligheidsinformatiebladen (VIB's) aan hun afnemers doorgeven. Deze VIB's vormen een primaire informatiebron voor werkgevers bij het nakomen van hun arboverplichtingen voor het veilig werken met gevaarlijke stoffen. Ook zijn de VIB's belangrijk voor de gebruikers van gevaarlijke stoffen in het algemeen, om henzelf en het milieu te beschermen. Daarom is het belangrijk dat VIB's de vereiste informatie bevatten.

Vergeleken met 2013 is er in 2016 een duidelijke verbetering zichtbaar in het naleefpercentage van de belangrijkste rubrieken van de veiligheidsinformatiebladen. Dit percentage is toegenomen van 25/40% naar circa 60%. De inzet van de bedrijven en branches, in combinatie met het toezicht op de bedrijven, begint hierbij zijn vruchten af te werpen. Wel blijft het naleefpercentage duidelijk achter bij het gewenste percentage van minstens 90%.

²⁵ Inclusief de inspecties van de Douane.

Met name een foute indeling van een stof of foute etiketteringselementen (rubriek 2) zijn als ernstig aan te merken. Hiermee wordt namelijk aangegeven welk type risico's die stof heeft, wat de ernst van die risico's is en welke voorzorgsmaatregelen er nodig zijn. In 2016 vertoonde 40% van de VIB's een foute indeling of foute etiketteringselementen. Naar schatting betrof 1/3 daarvan een ernstige afwijking en 2/3 een beperkte afwijking.

Ook het ontbreken van specifieke informatie over de nodige persoonlijke beschermingsmiddelen, zoals het type handschoenen dat gebruikt moet worden, is ernstig te noemen. Juist het VIB is immers de bron van informatie voor het veilig werken met het betreffende product. Deze overtreding is nog steeds aan de orde bij 50% van de VIB's (tegenover 75% in 2013). Kortom, een te groot deel van de VIB's bevat nog steeds ernstige fouten en omissies.

Geautoriseerde stoffen en stoffen met gebruiksbepalingen

Voor een aantal zeer risicovolle stoffen geldt dat deze alleen met een autorisatie van de Europese Commissie gebruikt mogen worden. De naleving hiervan was in 2016 goed: bij ruim 95% van de controles bleek een geautoriseerde stof niet meer gebruikt te worden of alleen gebruikt te worden met autorisatie.

Daarnaast gelden voor verschillende stoffen gebruiksbepalingen (restricties) op grond van Bijlage XVII van de REACH-verordening. Ook de naleving van deze bepalingen was in 2016 goed: bij 85 tot 100% van de gecontroleerde producten werd aan de restrictienormen voldaan. De producten die gecontroleerd zijn, zijn producten met asbest en cadmium, sieraden met cadmium, nikkel en lood en consumentenproducten met benzeen, toluen en PAK's.

Gezond en veilig werken met gevaarlijke stoffen

De naleving van de verplichtingen voor gezond en veilig werken met gevaarlijke stoffen was in 2016 nog onvoldoende. Bij circa de helft van de gecontroleerde bedrijven moesten handhavingsinstrumenten worden ingezet. De redenen hiervoor waren divers: sommige bedrijven hadden geen actueel VIB voor een bepaalde stof, andere bedrijven zetten zich onvoldoende in om de risico's voor blootstelling aan gevaarlijke stoffen te inventariseren en te voorkomen, en weer andere bedrijven namen onvoldoende beschermende maatregelen.

Daarnaast bleek dat bedrijven soms moeite hebben om de verplichtingen voor gezond en veilig werken na te leven, omdat de VIB's die zij van leveranciers ontvangen onvoldoende informatie bevatten. Daarom is in 2016 de VIB-check gelanceerd. Hiermee kunnen eindgebruikers zelf op een snelle en gemakkelijke wijze de VIB's die zij ontvangen, controleren. Voldoet een VIB niet aan de eisen, dan kunnen zij de leverancier om (nieuwe) juiste informatie vragen.

7. Relevante websites

REACH- en CLP-Helpdesk

<https://www.chemischestoffengoedgeregeld.nl>

Risico's van stoffen

<http://www.rivm.nl/rvs/>

ECHA

<http://echa.europa.eu/>

EU-Forum

<http://echa.europa.eu/web/guest/about-us/who-we-are/enforcement-forum>

Zelfinspectie Gevaarlijke stoffen

www.zelfinspectie.nl/gevaarlijkestoffen

VIB-check

www.VIB-check.nl

Inspectiefocus Gevaarlijke stoffen

www.inspectiefocus.nl

Bijlage

Forum van EU-lidstaten voor de uitwisseling van handhavinginformatie en de coördinatie van toezicht en handhaving van REACH en CLP

Namens de Nederlandse inspecties betrokken bij toezicht en handhaving van REACH en CLP is ILT lid van het Forum van EU-lidstaten voor de uitwisseling van handhavinginformatie en de coördinatie van toezicht en handhaving van REACH en CLP. Door deelname in het Forum dragen de Nederlandse inspectiediensten bij aan de harmonisatie van de handhaving en de bevordering van een *level playing field* in de EU. Hieronder een kort verslag van de activiteiten van het Forum in 2016.

Vergaderingen

Het Forum heeft in 2016 drie maal vergaderd. In het najaar van 2016 heeft het Forum een gedeelte van haar vergadering besteed aan de afstemming met branche- en belangenverenigingen uit de EU.

Vorbereiding nieuwe coördinatietaak Biocidenverordening

Medio 2017 krijgt het Forum een nieuwe coördinatietaak voor de Biocidenverordening (528/2012/EEG). Ter voorbereiding hierop heeft de Commissie in 2016 een *Biocide Enforcement Group* (BEG) opgericht. Nederland heeft in 2016 aan de drie overleggen van de BEG deelgenomen. Op het moment worden de voorbereidingen getroffen om de coördinatie van de geharmoniseerde handhaving van de biocidenverordening te beleggen bij een subgroep van het Forum in plaats van bij de BEG. Dit moet in de loop van 2017 gerealiseerd zijn.

Sessies over REACH en arbeidsomstandigheden

In het EU-Forum draagt de Inspectie SZW bij aan de integratie van REACH in de arbeidsomstandigheden door het geven van zogenoemde train-de-trainer-sessies. Hierin komen zowel arbo- als REACH-aspecten aan de orde.

Bevordering *level playing field*

Over een aantal praktische handhavingkwesties heeft het Forum in 2016 gemeenschappelijke standpunten opgesteld. Deze zijn beschikbaar gesteld aan de handhavingdiensten in de verschillende landen (als onderdeel van het zogenoemde *Manual of Conclusions*). Het doel ervan is om een *level playing field* voor alle betrokken bedrijven te bevorderen.

Inspectieprojecten

Onder regie van het Forum zijn in 2016 een aantal gezamenlijke inspectieprojecten uitgevoerd. In de volgende tabel staan de projecten waaraan Nederland heeft meegedaan, met de stand van zaken begin 2017.

Project	Focus	Stand van zaken
REACH EN FORCE 4	Producenten, importeurs en gebruikers van stoffen, stoffen in mengsels en stoffen in voorwerpen in relatie tot Bijlage XVII van REACH (verboden stoffen).	Afgerond, rapportage wordt opgesteld
REACH EN FORCE 5	Producten, importeurs en gebruikers van stoffen met betrekking tot een uitgebreid veiligheidsinformatieblad.	Vorbereiding en uitvoering in 2017
REACH EN FORCE 6	Producten, importeurs en gebruikers van stoffen en mengsels met betrekking tot de CLP-verplichtingen.	Selectie en start voorbereiding. Uitvoering in 2018
Tweede pilot autorisatieverplichting	De stoffen waarvoor in 2015 de autorisatieverplichting van kracht is geworden.	Uitvoering en rapportage in 2017

Werkgroep Restricties

Aan het Forum zijn diverse werkgroepen gekoppeld, waar Nederlandse inspectiediensten aan deelnemen. Zo doet de ILT mee aan de Werkgroep Restricties. Deze bereidt adviezen van het Forum voor over de handhaafbaarheid van restricties voor nieuwe stoffen, groepen van stoffen of mengsels (entries), die zijn opgenomen in Bijlage XVII van REACH. Binnen deze werkgroep houdt een subwerkgroep zich bezig met de harmonisatie van analysemethoden voor restricties. Hieraan neemt de NVWA deel. In 2016 heeft het Forum adviezen uitgebracht aan het comité voor risicobeoordeling (RAC) en het comité voor sociaaleconomische analyse (SEAC).

Senior Labour Inspectors Committee

De Inspectie SZW heeft zitting in de *Chemical Experts*-werkgroep van het *Senior Labour Inspectors Committee* (SLIC). Dit is een overleg van Europese arbeidsinspecties dat door de DG Werk is ingesteld. In deze werkgroep wordt gewerkt aan middelen om de REACH-verordening in het toezicht van de arbeidsinspecties te implementeren. Ook worden handhavingservaringen en -problemen gedeeld.

De werkgroep is bij het ECHA-Forum aanwezig als *invited expert* en neemt deel aan door ECHA geïnitieerde activiteiten. In 2016 is onder andere (opnieuw) een bijdrage geleverd aan de *train-the-trainers* sessies van het Forum. Daarnaast werkt SLIC aan een handreiking over de relatie tussen OEL's (grenswaarden voor de werkplek) en DNEL's²⁶, en over het gebruik van deze waarden. Ook wordt gesproken over de implicaties van autorisaties voor bepaalde stoffen en de samenhang en knelpunten met de arbeidsomstandighedenwetgeving.

Exchange Network on Exposure Scenarios

Verder neemt de Inspectie SZW deel aan het *Exchange Network on Exposure Scenarios* (ENES). Dit samenwerkingsnetwerk is in de eerste plaats gericht op het vaststellen van goede werkwijzen voor het opstellen en toepassen van blootstellingsscenario's. Dat gebeurt door kennis, technieken en benaderingen voor het opbouwen en toepassen van (REACH-)blootstellingsscenario's met elkaar te delen. Daarnaast heeft het netwerk tot doel om een effectieve communicatie tot stand te brengen tussen actoren in de toeleveringsketen, gericht op de bescherming van de menselijke gezondheid en het milieu. In het netwerk werken de volgende partijen samen: sectororganisaties (Cefic, Concawe, Eurometaux, Fecc, A.I.S.E en DUCC), ECHA en lidstaten.

Het netwerk heeft in 2013 de '*CSR/ES Roadmap*' vastgesteld, die de route beschrijft naar een goede kwaliteit van de informatie over het veilig gebruik van stoffen in het Chemisch Veiligheidsrapport en het uitgebreide VIB. De afgelopen jaren zijn verschillende acties uit die *Roadmap* uitgevoerd. Zo is er een format opgesteld voor blootstellingsscenario's en zijn er methoden uitgewerkt om de blootstelling aan mengsels te beoordelen en om te communiceren over de beheersmaatregelen. Ook is de communicatie verbeterd met behulp van '*sector use maps*', waarmee de gebruiker op een gestandaardiseerde manier informatie over zijn toepassingen kan communiceren naar de opsteller van het blootstellingsscenario.

Veel van deze ontwikkelingen zijn gericht op de fabrikanten en formuleerders. Eind 2016 is besloten om de toekomstige activiteiten op het gebied van blootstellingsscenario's meer te richten op de eindgebruikers. Daartoe wordt ENES voortgezet in een nieuw programma dat meer gericht zal zijn op deze doelgroepen. De Inspectie SZW onderschrijft deze ontwikkelingen.

²⁶ Derived No-Effect Level (berekend niveau waarbij geen nadelig effect wordt verwacht)

Dit is een gezamenlijke uitgave van

Inspectie Leefomgeving en Transport
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid

november 2017 | 107296